



**DET KONGELIGE
KUNNSKAPSDEPARTEMENT**

Statsråden

Stortinget
Karl Johansgate 22
0026 OSLO

Deres ref

Vår ref

Dato

20/3346-

13. august 2020

Representantforslag Dokument 8:123 S (2019-2020) om profittfri barnehage

Jeg viser til representantforslag fra Mona Fagerås, Audun Lysbakken, Arne Nævra, Lars Haltbrekken og Freddy André Øvstegård om profittfri barnehage.

Barnehagene er i dag en sentral del av hverdagen for nesten 300 000 barn. Siden barnehageforliket i 2003 har det vært en enorm utbygging av barnehager. Utbyggingen hadde ikke vært mulig uten et samarbeid mellom offentlig og privat sektor. Barnehageforliket resulterte i full barnehagedekning og en bedre hverdag for småbarnsfamilier, samt en bedre mulighet for håndtering av fulltidsjobb for småbarnsforeldre. Vi har også fått et verdifullt mangfold i barnehagesektoren. De private aktørene har, i tillegg til kapasitet, bidratt med mangfold gjennom ulike pedagogiske tilnærminger, temabarnehager og inkludering av flere fagmiljøer. Foreldreundersøkelsen viser at foreldrene er fornøyde med private barnehager. Samlet sett gir dette foreldre større mulighet til å velge, og det skaper store muligheter for læring og innovasjon.

Samtidig har vi et ansvar for å videreutvikle barnehage tilbudet. Barnehagesektoren er mer eller mindre ferdig utbygget, og vi ser en utvikling hvor vi får større eiere som oppnår høyere markedsandeler og høyere avkastning enn de mer tradisjonelle små eierne. Jeg er derfor opptatt at vi utvikler sektoren på en slik måte at det er rom for ulike eiere og aktører. Jeg ønsker både små og store private eiere, ideelle og kommersielle eiere og små og store kommunale barnehager. På denne måten legger vi best til rette for at kommunene kan tilpasse barnehage tilbudet til familienes ønsker og behov.

Jeg er opptatt av at endringer i regelverket for barnehagesektoren bygger på et oppdatert kunnskapsgrunnlag om sektoren. I forbindelse med det pågående lovarbeidet har Kunnskapsdepartementet derfor bestilt en rekke rapporter for å få et bedre bilde av utfordringene. Flere av rapportene viser at regelverket ikke er tilpasset den utviklingen som har vært, for eksempel med fremveksten av større konserner. Dette er også en viktig del av begrunnelsen for hvorfor vi nå innfører et nasjonalt tilsyn med økonomiske forhold for private barnehager. Samtidig innføres det regler som gir innsyn i all nødvendig dokumentasjon for å tilse at reglene er etterlevd.

Det nasjonale økonomitilsynet vil være et spesialisert organ med tilstrekkelige ressurser til å føre et kompetent tilsyn med at midlene blir benyttet i tråd med regelverket. Ansvarer omfatter å føre økonomisk tilsyn med alle private barnehager, både de som inngår i konsern og enkeltstående. Dette samler kompetansen og legger til rette for en effektiv oppgaveløsning. Tilsynet vil bygges opp over tid, med tilstrekkelige ressurser. Det nasjonale økonomitilsynet skal være basert på risikovurderinger, og jeg legger til grunn at det vil utvikles rapporteringsløsninger som tilrettelegger for risikobasert kontroll og tilsyn.

At ansvaret for det økonomiske tilsynet ligger hos Utdanningsdirektoratet gir en tydelig ansvars plassering, men direktoratet vil ha et nært samarbeid med kommunen som lokal barnehagemyndighet om oppgaven. Kommunen vil måtte bidra med viktig kunnskap om lokale forhold og aktører. For ordens skyld presiserer jeg at kommunen fortsatt vil være lokal barnehagemyndighet, og ha ansvaret for å føre øvrig tilsyn med barnehagene. Som i dag, vil kommunen ha rett til innsyn i dokumenter mv. for å ivareta kommunens oppgaver.

Undersøkelser viser også at sektoren opplever deler av regelverket som komplisert og utfordrende å forstå. Dette gjelder særlig bestemmelsene om hvordan tilskudd og foreldrebetaling lovlig kan benyttes. For at regelverket skal bli lettere tilgjengelig, har vi derfor tydeliggjort disse bestemmelsene. Dette innebærer ingen endringer i adgangen til å ta utbytte, sammenlignet med dagens regelverk, som ble innført i 2013. Jeg mener det er nødvendig at private barnehageeiere kan ha et rimelig vederlag for den arbeidsinnsatsen og kapitalinnsatsen som legges inn i driften av barnehagevirksomheten. Samtidig er jeg enig i at barnehageeierne ikke skal ta ut ekstraordinær profitt fra barnehagene. Som etter tidligere regelverk, er det anledning til at barnehageeier under nærmere angitte vilkår kan ha et «rimelig årsresultat», det vil si adgang til å ta ut et rimelig utbytte. Forutsetningen for at eier kan ta utbytte er at personalutgiftene ikke er vesentlig lavere enn i kommunale barnehager, at handel med nærstående har skjedd til markedspris og at kostnadene i barnehagens regnskap kun er knyttet til barnehagedrift.

Som varslet, vil vi jobbe videre med å følge opp øvrige forslag til endringer i barnehageloven som ble sendt på høring våren og høsten 2019. Departementet har i dette arbeidet utredet en rekke forslag, som inkluderer flere av temaene forslagsstillerne omtaler. Dette inkluderer blant annet forslagene om eventuelle endringer i regelverket knyttet til rett til tilskudd, meldeplikt ved organisatoriske endringer, samt nye reguleringer om regnskaps- og rapporteringskrav. I det videre lovarbeidet vil vi samtidig følge opp flere anmodningsvedtak

fra Stortinget. Dette inkluderer blant annet vedtak 460 jf. Dokument 8:18 S (2017-2018), Innst. 114 S (2017-2018) om muligheten til å skille mellom ideelle og kommersielle virksomheter, vedtak 681 jf. Dokument 8:43 S (2016-2017), Innst. 283 S (2016-2017) om barnehagers rett til etablering og utvidelse bør endres for å ivareta mangfoldet av aktører og vedtak 51 jf. Dokument 8:231 S (2017-2018), Innst. 51 S (2018-2019) om å gjennomgå finansieringssystemet for private og kommunale barnehager med sikte på å ivareta de små og ideelle barnehagene og en mangfoldig barnehagesektor.

Med hilsen


Guri Melby



**DET KONGELIGE
KUNNSKAPSDEPARTEMENT**

Kunnskaps- og integreringsministeren

Stortinget
Karl Johansgate 22
0026 OSLO

Deres ref

Vår ref

Dato

20/5199-

23. oktober 2020

Representantforslag 8:31 S (2020-2021) om barnehager for barna, ikke eiendomsspekulasjon

Jeg viser til representantforslag fra Bjørnar Moxnes om barnehager for barna, ikke for eiendomsspekulasjon.

Barnehageforliket resulterte i full barnehagedekning. Utbyggingen hadde ikke vært mulig uten et samarbeid mellom offentlig og privat sektor. De private aktørene har, i tillegg til kapasitet, bidratt med mangfold gjennom ulike pedagogiske tilnærminger, temabarnehager og inkludering av flere fagmiljøer. Foreldreundersøkelsen viser at foreldrene er fornøyde med private barnehager. Samlet sett gir dette foreldre større mulighet til å velge, og det skaper store muligheter for læring og innovasjon.

Samtidig har vi et ansvar for å videreutvikle barnehagetilbudet. Barnehagesektoren er mer eller mindre ferdig utbygget, og vi ser en utvikling hvor vi får større eiere som oppnår høyere markedsandeler og høyere avkastning enn de mer tradisjonelle små eierne. Jeg er derfor opptatt at vi utvikler sektoren på en slik måte at det er rom for ulike eiere og aktører. Jeg ønsker både små og store private eiere, ideelle og kommersielle eiere og små og store kommunale barnehager. På denne måten legger vi best til rette for at kommunene kan tilpasse barnehagetilbudet til familienes ønsker og behov.

Barnehagesektoren har gått gjennom store endringer de siste ti årene. Fra å være en sektor under utbygging, er den i dag tilnærmet fullt utbygget i store deler av landet. Fra i stor grad å bestå av enkeltstående barnehager som kommunene ga tilskudd til og førte tilsyn med, har sektoren i dag flere store kjeder med en rekke barnehager i flere kommuner. Disse barnehagekjedene har ulik organisering og til dels kompliserte strukturer. Utviklingen i

sektoren har dermed gitt oss noen utfordringer som dagens regelverk ikke tar høyde for. Dette er utfordringer regjeringen tar på alvor. Sakene om salg av barnehager, som representanten viser til, synliggjør et annet utviklingstrekk i sektoren. For private aktører er det naturlig å restrukturere og organisere virksomheten sin i tråd med det aktørene anser som formålstjenlig. Dagens regelverk inneholder ikke reguleringer av salg, som i seg selv er en svært inngripende regulering overfor private aktører. Jeg følger nøye med på den utviklingen som finner sted. Dette er blant annet for å vurdere om det er forhold som gir departementet grunnlag for å se nærmere på denne typen omstruktureringer.

Regjeringen har også gjort en del andre innstramminger i regelverket. Vi har innført en nasjonal bemanningsnorm og skjerpet pedagognormen. Disse endringene vil gi høyere kvalitet både i kommunale og private barnehager. Det vil også sikre at offentlige midler i større grad kommer barna til gode.

Før sommeren vedtok Stortinget regjeringens forslag om et nytt nasjonalt økonomisk tilsyn for private barnehager. Dette er en kompleks og tidkrevende oppgave som i dag krever mye ressurser av en kommune. Det nasjonale tilsynet vil ha både ressurser og kompetanse til å føre økonomisk tilsyn med de private barnehagene. Det nasjonale tilsynet vil ha bedre forutsetninger enn kommunene til å se nærmere på de private barnehagene som inngår i konserner og som har krevende organisasjonsformer. Jeg mener det vil føre til et bedre og mer effektivt økonomisk tilsyn med de private aktørene. Undersøkelser viser også at sektoren opplever deler av regelverket som komplisert og utfordrende å forstå. I juni vedtok Stortinget regjeringens forslag om å tydeliggjøre regelverket om hvordan tilskudd og foreldrebetaling kan benyttes av barnehagene. Dette er en viktig presisering av dagens krav, som vi mener rammer inn bruken av midlene på en god måte.

I statsbudsjettet for 2021 foreslår regjeringen å sette ned pensjonspåslaget i driftstilskuddet fra 13 pst. til 11 pst. Vi har hatt en helhetlig gjennomgang av finansieringssystemet som viste at det er behov for endringen. 94 prosent av private barnehager får mer i tilskudd til pensjon enn det de faktisk bruker på pensjon til sine ansatte. Justeringen i pensjonstilskuddet påvirker ikke pensjonen til de ansatte i de private barnehagene. Det skal sikre at tilskuddet går til å dekke barnehagenes faktiske pensjonsutgifter, og ikke til å dekke andre kostnader eller til å øke overskuddet. For å gi barnehager med mindre økonomisk handlingsrom noe bedre tid til å tilpasse seg inntektsbortfallet, foreslår regjeringen å opprette en overgangsordning for enkeltstående barnehager.

Samtidig som vi sikrer at midlene blir brukt på barna i barnehagen, er regjeringen opptatt av å sørge for at de private barnehagene har en bærekraftig økonomi. Dette tilsier at de også må ha mulighet til å ha tilstrekkelig overskudd til å sikre stabil og forutsigbar drift og mulighet til å gjøre nødvendige investeringer i barnehagen. Dette er en forutsetning for at vi fortsatt skal kunne ha private aktører i barnehagesektoren, som et bidrag til en mangfoldig sektor med en reell valgfrihet for foreldre og barn. Samtidig er jeg enig i at barnehageeierne ikke skal ta ut ekstraordinær profitt fra barnehagene.


Jeg er opptatt av at vi skal se eventuelle endringer i sammenheng, og lage et regelverk som fungerer godt som helhet og som står seg over tid. Endringer i rammevilkårene for de private barnehagene vil kunne få stor betydning for aktørene selv, men også for foreldre, barn og ansatte. Dette er også bakgrunnen for at vi jobber videre med flere av forslagene vi sendte på høring i 2019. Her berøres også problemstillinger forslagsstilleren omtaler. Dette er forslag som skal sikre mer innsyn og bedre kontroll med midlene i de private barnehagene, herunder regnskapskrav, krav til dokumentasjon og krav om at hver barnehage skal være eget rettssubjekt, i tillegg til informasjon om salg og omstruktureringer av virksomheten.

Som en del av det videre lovarbeidet vil jeg se hen til Velferdstjenesteutvalgets utredning som skal leveres ved utgangen av 2020. Velferdstjenesteutvalget er et ekspertutvalg som skal gå gjennom og kartlegge pengestrømmene i offentlig finansierte velferdstjenester som drives av private aktører. Utvalget skal se på i hvilken grad penger som bevilges til disse aktørene går til formålet. I den grad dette ikke er tilfelle, skal utvalget forslå tiltak som kan bedre situasjonen. Jeg ser ikke bort fra at denne utredningen kan være av stor interesse for det videre lovarbeidet for reguleringen av private barnehager.

I det videre lovarbeidet vil jeg samtidig følge opp flere anmodningsvedtak fra Stortinget. Dette inkluderer blant annet vedtak 460 jf. Dokument 8:18 S (2017-2018), Innst. 114 S (2017-2018) om muligheten til å skille mellom ideelle og kommersielle virksomheter, vedtak 681 jf. Dokument 8:43 S (2016-2017), Innst. 283 S (2016-2017) om barnehagers rett til etablering og utvidelse bør endres for å ivareta mangfoldet av aktører og vedtak 51 jf. Dokument 8:231 S (2017-2018), Innst. 51 S (2018-2019) om å gjennomgå finansieringssystemet for private og kommunale barnehager med sikte på å ivareta de små og ideelle barnehagene og en mangfoldig barnehagesektor.

Som allerede varslet, vil jeg vil komme tilbake til Stortinget når vi har utredet forslagene ferdig.

Med hilsen



Guri Melby